

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ

Οι χρονικές προτάσεις στην Ελληνική γλώσσα εμφανίζονται είτε στον ευθύ, είτε στον Πλάγιο Λόγο. Εδώ θα τις εξετάσουμε στην κλασσική τους μορφή, δηλ. στην εμφάνισή τους στον Ευθύ Λόγο. Το ρήμα μιας χρονικής πρότασης έχει τρεις πιθανότητες ως προς την έγκλισή του, να είναι Οριστικής, ή Υποτακτικής συν το υποθετικό ‘άν’¹, ή τέλος να είναι απλής Ευκτικής χωρίς το δυνητικό ‘άν’.

Ι. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Οι Χ.Π. που εκφέρεται με Οριστική έγκλιση, αναφέρονται κυρίως στο «Παρελθόν»². Οι σχέσεις οι οποίες είναι πιθανόν να δημιουργηθούν ανάμεσα στην Χ.Π. και στην Κ.Π είναι οι εξής:

- α) ΣΥΓΧΡΟΝΟ: το ρήμα της Χ.Π και της Κ.Π. κινούνται στον ίδιο άξονα, είναι δράσεις παράλληλες, όπως δηλ. λέμε στα ν.ε. «όσο έζησε ο Σωκράτης, φιλοσοφούσε», όπου τα ρήματα και των δύο προτάσεων δραστηριοποιούνται στο παρελθόν από κοινού.
- β) ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ: το ρήμα της Χ.Π. προηγείται χρονικά στο παρελθόν σε σχέση με το ρήμα της Κ.Π., όπως στα ν.ε. «όταν τον είδα, τον θυμήθηκα», όπου ‘πρώτα τον είδα’ και ‘ύστερα τον θυμήθηκα’.
- γ) ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ: το ρήμα της Χ.Π. συμβαίνει μεν στο παρελθόν, αλλά σε χρόνο μεταγενέστερο από εκείνο του ρήματος της Κ.Π., όπως όταν λέμε στα ν.ε. «έμεινα ξύπνιος, μέχρι που ξημέρωσε», όπου ‘πρώτα έμεινα ξύπνιος’ και ‘μετά από ένα χρονικό διάστημα ξημέρωσε’.

Πιο αναλυτικά οι σχέσεις αυτές εμφανίζονται κάθε μία ως εξής:

Α) Η Χ.Π. συμβαδίζει χρονικά με τον χρόνο της Κ.Π. Οι χρονικοί σύνδεσμοι που χρησιμοποιούνται σ’ αυτήν την περίπτωση είναι: «έως, έστε, μέχρι(ς), ότε, ήνικά, έν ». Έγκλιση είναι η ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

1. Θουκ. 3,10: μέχρι γάρ από του ἴσου ἤγοῦντο (Ἀθηναῖοι), προθύμως εἰπόμεθα για όσο χρονικό διάστημα οι Ἀθηναῖοι διοικούσαν με δίκαιο τρόπο, τους ακολουθούσαμε πρόθυμα.
2. Ξεν. Ἀν. 2,6,2: ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις, πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμεινεν (Κλέαρχος) όσο καιρό διαρκούσε ο πόλεμος με τους Λακεδαιμονίους, (ο Κλέαρχος) ήταν στο πλευρό των Ἀθηναίων.
3. Ξεν. Ἀν. 3,1,19: ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτῆρων όσο χρονικό διάστημα διαρκούσε η συμφωνημένη ανακωχή, δεν σταματούσα ούτε στιγμή να σας λυπάμαι.
4. Ξεν. Κύρ. 5,352: ἡνίκα δ’ ἦν έν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμνηε τῶι κεράτι και ενώ ήταν μεσάνυχτα, ο Κύρος έδωσε το σήμα.
5. Ξεν. Κύρ. 2,1,20: έν ᾧ δὲ οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσιέναι, παρῆσαν δὲ οὐδέπω, έν τούτῳ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ’ ἑαυτοῦ εἰς ἰσχύν και για όσο χρονικό διάστημα διαδιδόταν ότι οι εχθροὶ πλησίαζαν, χωρίς όμως ποτέ να έρχονται, σ’ αυτό το χρονικό διάστημα ο Κύρος προσπαθούσε να εκγυμνάσει τα σώματα των στρατιωτῶν του στην δύναμη.
6. Ξεν. Ελλ. 1,6,2: ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ Καλλικρατίδῃ ὅτι θαλασσοκράτωρ παραδιδοίη καὶ ναυμαχία νενικηκώς και ενώ ο Λύσανδρος παρέδιδε τα πλοία, έλεγε στον Καλλικρατίδα ότι τα παρέδιδε ως εξουσιαστής στην θάλασσα και μετά από νίκη στην θάλασσα.

Σε όλα αυτά τα παραδείγματα, όπως βλέπετε, οι Χ.Π. μπορεί να αναφέρονται στο παρελθόν, αλλά έχουν πλήρη χρονική ταύτιση με την χρονική διάρκεια των ρημάτων των Κ.Π. Δηλ. για να το πούμε κι αλλιώς, όσο διαρκούν χρονικά τα ρήματα των Κ.Π., το ίδιο ακριβώς διαρκούν και τα ρήματα των Χ.Π. στο παρελθόν.

¹ Το λένε και ‘αοριστολογικό’, αλλά είναι στην ουσία το ίδιο πράγμα. Δύο είναι οι ‘άν’ στην ελληνική γλώσσα· ο ένας είναι ο δυνητικός με το ‘α’ να είναι βραχύ, και ο άλλος είναι ο υποθετικός με το ‘α’ να είναι μακρό, που στις χρονικές προτάσεις τον λένε και αοριστολογικό.

² Δεν αποκλείεται να αναφέρονται και στο Παρόν ή και στο Μέλλον, αλλά δεν είναι σύνηθες.

Β) Το ρήμα της Χ.Π. συμβαίνει σε χρόνο προγενέστερο σε σχέση με το ρήμα της Κ.Π. Οι χρονικοί σύνδεσμοι που χρησιμοποιούνται είναι: «ἐπεί, ἐπειδή, ὥς, ὅτε, ἀφ' οὗ, ἐξ ὅτου». Ἐγκλιση είναι η ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

7. *Ζεν. Ανάβ. 1.6.5: ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἀπήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα ὡς ἐγένετο καὶ ἀφ' οὗ βγήκε ἐξω, κατόπιν ἀνακοίνωσε στους φίλους του την δικαστική υπόθεση του Ορόντα, με ποιο τρόπο έγινε.*
8. *Ἡρόδ. 6,41: ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα... στρατὴν ποιεῖται καὶ ὅταν ἀνακοινώθηκε ὅτι ὁ Ξέρξης ἐκστρατεύει ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, τότε... συγκροτοῦν μία ἐκστρατεία.*
9. *Λυσίας 21,15,1: ὅτε ἐν τῇ τελευταίᾳ ναυμαχίᾳ αἱ νῆες διεφθάρησαν, οὐδενός μοι συμπλέοντος στρατηγοῦ... ἐγὼ τὴν τε ἐμαυτοῦ ναῦν ἐκόμισα... ὅταν στήν τελευταία ναυμαχία καταστράφηκαν ὅλα τα πλοία, αὐ καὶ κανεὶς στρατηγὸς δὲν ἐπλεε κοντά μου... ἔφερα ἐγὼ τὸ δικό μου πλοίο...*

Στα παραδείγματα αυτά βλέπουμε ότι η χρονική διάρκεια του ρήματος της Χ.Π. προηγείται χρονικά από το ρήμα της Κ.Π. Ιδιαίτερη προσοχή θέλουν τα παραδείγματα '6' & '9', διότι οι Χ.Π. εισάγονται με τον ίδιο σύνδεσμο, αναφέρονται και τα δύο στο παρελθόν, εκφέρονται και τα δύο με Οριστική, αλλά στο '6' η πράξη μεταξύ Χ.Π. και Κ.Π. είναι 'σύγχρονες', ενώ στο '9' η πράξη της Χ.Π. γίνεται πιο μπροστά από εκείνη της Κ.Π.

Γ) Το ρήμα της Χ.Π. συμβαίνει σε ένα χρόνο μεταγενέστερο σε σχέση με το ρήμα της Κ.Π. Ομοίως πάλι η Χ.Π. αναφέρεται στο παρελθόν, και ἔγκλιση είναι η ΟΡΙΣΤΙΚΗ. Ὅπως δηλ. ὅταν λέμε στα ν.ε. «ἐμείνα ξύπνιος, μέχρι που ξημέρωσε», ὅπου «πρώτα ἐμείνα ξύπνιος για ἓνα μεγάλο χρονικό διάστημα, καὶ ὕστερα ξημέρωσε», ἄρα ὁ χρόνος της Χ.Π. πέφτει μετὰ ἀπὸ τὸν χρόνο της Κ.Π. Οι σύνδεσμοι που χρησιμοποιούνται είναι «ἔως, μέχρι(ς), ἔστε, πρὶν». Για τὸν «πρὶν» θα ἔχουμε μία ξεχωριστή παρουσίαση, διότι χρειάζεται ειδική εξέταση.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

10. *Ζεν. Ἑλλ. 1,1,3: ἐμάχοντο μέχρις οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν πολεμοῦσαν μέχρι τὴν στιγμή ἐκείνη που οἱ Ἀθηναῖοι ἐφυγαν με τὰ πλοία τους*
11. *Ζεν. Ἑλλ. 1,1,29: ἔμειναν ἔως ἀφίκοντο οἱ στρατηγοί αὐτοὶ παρέμειναν ἐκεῖ μέχρι τὴν στιγμή που ἦρθαν οἱ στρατηγοί.*
12. *Ζεν. Ανάβ. 3,4,49: οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παῖουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε ἠνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι καὶ οἱ υπόλοιποι στρατιῶτες ἔδερναν καὶ χτυποῦσαν καὶ κοροῖδευαν τὸν Σωτηρίδα, μέχρι τὴν στιγμή που τὸν ἀνάγκασαν παίρνοντας τὴν ἀσπίδα του νὰ ξεκινήσει τὴν πορεία.*

Και στα τρία αυτά παραδείγματα η πραγματοποίηση των χρόνων των Χ.Π. πέφτει μετὰ ἀπὸ τὴν πραγματοποίηση των ρημάτων των Κ.Π. Για να το πούμε και αλλιώς: πρώτα συμβαίνει το περιεχόμενο των ρημάτων των Κ.Π. και ὕστερα το περιεχόμενο των ρημάτων των Χ.Π. Προσοχή χρειάζονται τα εξής παραδείγματα: '1' & '10' που εισάγονται με τὸν «μέχρι», '2' & '11' που εισάγονται με τὸν «ἔως», καὶ '3' & '12' που εισάγονται με τὸν «ἔστε», διότι ἀν καὶ οἱ σύνδεσμοι που εισάγουν τὴν Χ.Π. εἶναι ἴδιοι, ὁμως δὲ ἀποδίδουν ἴδιες χρονικές σχέσεις, καθὼς στα '1,2,3' ἔχουμε ταύτιση τῆς χρονικῆς διάρκειας των ρημάτων Χ.Π. & Κ.Π., ἐνὼ στα '10,11,12' τὰ ρήματα των Χ.Π. πέφτουν χρονικά μετὰ τὰ ρήματα των Κ.Π.

II. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ + ἄν

Εδώ συναντάμε χρονικές προτάσεις οι οποίες αναφέρονται στο «παρόν» ή και στο «μέλλον», και ποτέ στο παρελθόν. Αυτές οι χρονικές προτάσεις λόγω της Υποτακτικής και του 'ἄν' ἔχουν ἄμεση σχέση με τις ἀντίστοιχες υποθετικές, που δηλώνουν είτε ἀόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον, είτε τὸ προσδοκώμενο στο μέλλον, συνεπὼς πρόκειται για χρονικό – υποθετικές προτάσεις. Οι σχέσεις που δημιουργούνται εἶναι, ὅπως καὶ προηγουμένως, τρεῖς, καὶ εἶναι οἱ εξής:

- α) ΣΥΓΧΡΟΝΟ: το ρήμα της Χ.Π. και Κ.Π. δηλώνουν πράξεις, οι οποίες κινούνται στον ίδιο χρονικό άξονα στο παρόν και στο μέλλον, όπως όταν λέμε στα ν.ε. «όσο θα ζω, θα σε αγαπώ».
- β) ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ: το ρήμα της Χ.Π. προηγείται σε σχέση με εκείνο της Κ.Π., όπως στα ν.ε. «όταν δεις τους εχθρούς, να μας ειδοποιήσεις», όπου 'πρώτα θα τους δεις' και 'ύστερα θα μας ειδοποιήσεις'.
- γ) ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ: το ρήμα της Χ.Π. θα συμβεί μετά από το ρήμα της Κ.Π πάντα φυσικά στο μέλλον, όπως στα ν.ε. «να με περιμένεις, μέχρι να έλθω», όπου 'πρώτα θα με περιμένεις' και 'ύστερα θα έλθω'.
- Πιο αναλυτικά κατά περίπτωση οι σχέσεις των χρονικών προτάσεων είναι ως εξής:

Α) Η Χ.Π. κινείται χρονικά στον ίδιο χρόνο με το ρήμα της Κ.Π. στο παρόν και μέλλον. Σ' αυτήν την μορφή χρονικών προτάσεων υπάρχει ομοιότητα με τους υποθετικούς λόγους της αορίστου επαναλήψεως στο παρόν και μέλλον. Οι σύνδεσμοι που χρησιμοποιούνται είναι «έστε, μέχρι, έως, ότε ή όταν». Έγκλιση η ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ + 'άν'.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

13. Ξεν. Ανάβ. 2.3.24: λέξω...έως αν ακούειν βούλησθε θα αγορεύσω μέχρι τότε που θα θέλετε να με ακούτε
14. Ξεν. Έλλ. 3,4,26: έως αν τοίνυν...έκεισε πορεύωμαι, δίδου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια όσο καιρό εγώ θα προχωρώ προς τα εκεί...εσύ να δίνεις στο στράτευμα ό,τι χρειάζεται.
15. Ίσοκρ. Κατά Λοχ. όταν δέ τούς ύβρίζοντας κολάζητε, ύμιν αύτοῖς βοηθεῖτε όταν τιμωρείται αυτούς που προσβάλλουν, τότε βοηθάτε τον ίδιο σας τον εαυτό.

Βλέπουμε ότι στα παραδείγματα αυτά τα ρήματα των Χ.Π. και των Κ.Π. θα συμβούν στο μέλλον στην ίδια στιγμή, δηλ. και «θα αγορεύω όση ώρα εσείς θα θέλετε να με ακούτε» και «όσο καιρό εγώ θα κάνω κάτι, εσύ θα κάνεις κάτι άλλο», αλλά και «κάθε φορά που τιμωρείτε εκείνους, βοηθάτε συγχρόνως τον εαυτό σας».

Β) Η Χ.Π. προηγείται χρονικά στο μέλλον σε σχέση με το ρήμα της Κ.Π. Σ' αυτήν την περίπτωση οι χρονικές προτάσεις θυμίζουν τις υποθετικές που δηλώνουν το προσδοκώμενο. Οι χρησιμοποιούμενοι σύνδεσμοι «επει, επειδή, ότε ή όταν». Η έγκλιση είναι ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ + 'άν'.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

15. Ξεν. Ανάβ. 2,3,29: νύν μὲν ἄπειμι ὥς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι ἃ δέομαι, ἤξω συσκευασάμενος ὥς ἀπάξω ύμᾱς εἰς τὴν Ἑλλάδα εγώ τώρα θα πάω να συναντήσω τον Πέρση βασιλιά· κι όταν θα πετύχω αυτά που χρειάζομαι, θα γυρίσω πίσω για να οργανώσω την επιστροφή σας στην Ελλάδα.
16. Ξεν. Κύρ. 4,2,23: ἐπειδὰν δ' ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύματι γένωμαι τῶν πολέμιων, παρ' ἐμοὶ μὲν καταλίπετε ἕκαστοι τάξιν ἱππέων κι όταν εγώ θα βρεθώ μπροστά από το στράτευμα των εχθρών, αφήστε δίπλα σε μένα ο κάθε ένας από σας μία ομάδα ιππέων.
17. Ίσοκρ. Πανηγ. 162,1: ὁμολογήσει δὲ ὅταν ἡμεῖς βουλευθῶμεν αυτός θα ομολογήσει, όταν εμεῖς το θελήσουμε.

Στα παραδείγματα αυτά τα ρήματα των Χ.Π. και των Κ.Π. αναφέρονται και τα δύο στο μέλλον. Όμως 'στο μέλλον' πρώτα θα γίνει αυτό που δηλώνουν τα ρήματα των Χ.Π., και ύστερα αυτό που δηλώνουν τα ρήματα των Κ.Π. Δηλ. «πρώτα εγώ θα πάω να συναντήσω τον Πέρση βασιλιά, κι ύστερα θα γυρίσω να σας πάω στην Ελλάδα», και «πρώτα θα βρεθώ εγώ εμπρός από το εχθρικό στράτευμα, κι ύστερα εσείς θα μου αφήσετε από μία μονάδα ιππικού», αλλά και «πρώτα εμεῖς θα εκφράσουμε την επιθυμία να ομολογήσει, κι ύστερα εκείνος θα ομολογήσει».

Γ) Η Χ.Π. πέφτει μετά την πραγματοποίηση της Κ.Π. στο μέλλον. Ομοίως κι εδώ οι χρονικές προτάσεις θυμίζουν τους υποθετικούς λόγους του προσδοκωμένου, δηλ. δείχνουν 'σκοπό'. Οι σύνδεσμοι που χρησιμοποιούνται «έστε, μέχρι, έως». Έγκλιση η ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ + 'άν'.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

18. *Ζεν. Ανάβ. 2,3,24: μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων μέχρι ἐγὼ να επιστρέψω, οἱ συνθήκες να παραμείνουν ως ἔχουν.*

19. *Ζεν. Ανάβ. 1,5,1: περιμένετε, ἔστε ἂν ἔλθω να περιμένετε, μέχρι ἐγὼ να ἔρθω.*

Και στα δυο αυτά παραδείγματα φαίνεται ότι στο 'μέλλον' πρώτα θα γίνει αυτό που δηλώνουν τα ρήματα των Κ.Π. και ύστερα αυτό που δηλώνουν τα ρήματα των Χ.Π. Δηλ. «πρώτα θα υπάρξει ένα χρονικό διάστημα που οι συνθήκες θα περιμένουν να γραφούν, κι ύστερα ἐγὼ θα ἔρθω» και «πρώτα θα υπάρξει ένα χρονικό διάστημα που εσείς θα με περιμένετε, κι ύστερα ἐγὼ θα ἔρθω».

III. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΕΥΚΤΙΚΗ ΑΠΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Οι χρονικές προτάσεις που εμφανίζονται με Ευκτική χρησιμοποιούνται, όταν θέλουμε να δηλώσουμε πράξεις του παρελθόντος, σε δύο όμως σχέσεις διαφορετικές με την κατηγορία (I). Στην προκειμένη περίπτωση η πράξη του παρελθόντος πρέπει να είναι επαναλαμβανόμενη, ή να δείχνει το υστερόχρονο στο παρελθόν. Πιο συγκεκριμένα η Ευκτική χρησιμοποιείται όταν θέλω:

α) να εκφράσω μία επαναλαμβανόμενη ενέργεια στο παρελθόν, δηλ. όταν θέλω να πω στα ν.ε. «όποτε τον συναντούσα, μου έκανε παράπονα για την υγεία του». Η περίπτωση αυτή μπορεί να αναφέρεται στο 'Παρελθόν', όμως δεν έχει καμία σχέση με τα παραδείγματα 1 έως 12, διότι εκείνα αναφέρονται στο παρελθόν χωρίς όμως να εκφράζουν την 'επανάληψη', όπως εδώ.

β) να εκφράσω μία υστερόχρονη σχέση, αλλά στο παρελθόν. Δηλ. ενώ μπορώ να πω για το 'Μέλλον' στα ν.ε. «περίμενέ με μέχρι να ἔρθω», οπότε εδώ βρίσκομαι στην σχέση που είδαμε πιο πάνω ως (II,γ), αν πω την ίδια πρόταση με αναφορά στο παρελθόν, θα γίνει «σε περίμενα, έως ότου να ἔρθεις», και σ' αυτήν την περίπτωση χρησιμοποιώ την Ευκτική. Δείτε το και στην πράξη:

(II,γ): «ἀνέμεινον, ἕως ἂν ἔλθω περιμένέ με μέχρι να ἔλθω»

(III,β): «ἀνέμενον, ἕως ἔλθοις σε περίμενα μέχρι να ἔλθεις»

Πιο συγκεκριμένα θα έχουμε τις εξής δύο σχέσεις:

A) Χ.Π. που αναφέρεται στο παρελθόν με πράξη επαναλαμβανόμενη στο παρελθόν. Η Χ.Π. αυτή πρόταση χρησιμοποιεί συνδέσμους τους «ὅποτε, ὅτε, ἐπεὶ, ἐπειδὴ». Ἐγκλιση είναι η ΕΥΚΤΙΚΗ. Επειδή αυτές οι Χ.Π. δηλώνουν με την Ευκτική επανάληψη στο παρελθόν, γι' αυτό μοιάζουν με τις αντίστοιχες υποθετικές προτάσεις που δηλώνουν με την Ευκτική την επανάληψη στο παρελθόν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

20. *Ζεν. Ανάβ. 3,4,20: ὅποτε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκστος βουλόμενος φθάσαι πρῶτος κάθε φορά που θα χρειαζόταν να περάσουν μία γέφυρα ή κάποια άλλη διάβαση, ο καθένας έτρεχε να περάσει εκείνος πρώτος.*

21. *Ζεν. Κύρ. Ανάβ. 1,2,7: ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους πήγαυε για κυνήγι με το ἄλογό του, ὅποτε ἤθελε να γυμνάσει είτε τον εαυτό του είτε το ἄλογό του.*

B) Χ.Π. που δηλώνει υστερόχρονη ενέργεια ως σκοπό, αλλά όμως αναφέρεται στο παρελθόν. Είναι το αντίθετο της περιπτώσεως (II,γ). Χρησιμοποιούμενοι σύνδεσμοι «ἔστε, ἕως, μέχρι». Ἐγκλιση η ΕΥΚΤΙΚΗ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

22. *Ζεν. Ἑλλ. 1,3,11: Φαρνάβαζος περιέμενεν ἐν Καλχηδόνι, μέχρι ἔλθοι (Ἀλκιβιάδης) ἐκ του Βυζαντίου. Ο Φαρνάβαζος περίμενε στην Χαλκηδόνα, μέχρι να ερχόταν ο Αλκιβιάδης από το Βυζάντιο.*

23. *Ζεν. Ἑλλ. 3,2,20: σπονδὰς ἐποιήσατο ἕως ἀπαγγελθεῖν τὰ λεχθέντα ἔκαυε ανακωχή έως ότου να ανακοινωνόντουσαν τα συμφωνηθέντα.*

IV. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΕΥΚΤΙΚΗ ΑΠΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Εδώ έχουμε χρονικές προτάσεις οι οποίες έχουν άμεση σχέση με τις υποθετικές προτάσεις του λεγομένου ‘γ’ είδους της απλής σκέψης, δηλ. της απλής πιθανότητας και του απλού ενδεχομένου. Για παράδειγμα όπως μπορεί να πούμε μια υποθετική πρόταση απλής πιθανότητας του ‘γ’ είδους με ευκτική στην υπόθεση και δυνητική ευκτική στην απόδοση, δηλ. την πρόταση «εἰ τίς τῶν πολεμίων νῦν ἔλθοι, οὐκ ἂν ἡμᾶς καταβάλαι *έτσι τώρα κι ερχόταν κάποιος από τους εχθρούς μας, δεν θα μπορούσε να μας νικήσει*», με τον ίδιο τρόπο μπορούμε να πούμε και μία χρονική πρόταση διατηρώντας την απλή Ευκτική, για να δείξουμε κάτι που στο παρόν ή μέλλον είναι πιθανόν να γίνει: «ὅποτε τίς τῶν πολεμίων ἔλθοι, οὐκ ἂν ἡμᾶς καταβάλαι *όποια στιγμή πιθανόν να έρθει κάποιος από τους εχθρούς μας, δεν θα μπορούσε να μας νικήσει*». Δηλ. έχουμε μία χρονικό-υποθετική πρόταση που αντιστοιχεί πλήρως με το είδος των υποθετικών λόγων που δηλώνει την απλή σκέψη.

☛ Χρειάζεται προσοχή για να διακρίνετε αν η Ευκτική που υπάρχει σε μία χρονική πρόταση αναφέρεται στο παρελθόν ως ‘επαναληπτική’ (η περίπτωση III), ή αν αναφέρεται στο παρόν και μέλλον ως πιθανότητα (η περίπτωση IV). Αυτό μπορεί να γίνει εύκολα, αν προσέξετε το ρήμα της Κ.Π. Αν το ρήμα αυτό της Κ.Π. είναι σε χρόνο παρελθοντικό, τότε βρίσκεσθε στην περίπτωση (III), ενώ αν το ρήμα της Κ.Π. είναι σε χρόνο ενεστωτικό ή μέλλοντα, τότε θα πρόκειται για την περίπτωση (IV).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

24. *Ξεν. Κύρ. 3,1,16: Πῶς δ’ ἂν...πλείστου ἄξιοι γίγνοιτο ἄνθρωποι ὅποτε ἀδικοῦντες ἀλίσκοιντο; Κᾶι πῶς εἶναι δυνατόν να γίνουν οι ἄνθρωποι ἄξιοι, ὁποτεδήποτε συλλαμβάνονται να ἀδικούν;*
 25. *Ξεν. Ἀπομν. 2,1,18: ὁ μὲν ἐκῶν πεινῶν φάγοι ἂν ὅποτε βούλοιτο *κι αυτός που πεινᾷ, είναι δυνατόν να φάει με την θέλησή του, ὁποτεδήποτε πιθανόν θελήσει.**

☛ Η χρήση πάντως αυτής της κατηγορίας των χρονικών προτάσεων είναι αυστηρά περιορισμένη και γι’ αυτό καθόλου συνηθής.

IV. Η ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ «ΠΡΙΝ»

Αφησα να δούμε στο τέλος μόνο του τον χρονικό σύνδεσμο ‘πριν’. Είναι ένας σύνδεσμος που χρησιμοποιείται στην κατηγορία των χρονικών προτάσεων (II,γ), δηλ. δείχνει το υστερόχρονο. Η σύνταξή του είναι κάπως ιδιόμορφη, αλλά πολύ συνηθισμένη, καθώς απαντά πολύ συχνά. Τρεις είναι οι συντακτικές του μορφές:

Α) Ο «πριν» συντάσσεται με ΟΡΙΣΤΙΚΗ παρελθοντικού χρόνου, για να δείξει ένα πραγματικό γεγονός για το παρελθόν. Στην Κ.Π. προηγείται ρήμα επίσης παρελθοντικού χρόνου, και το ρήμα της Κ.Π. είναι κυρίως καταφατικό, ενώ σπανίως αποφατικό

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

26. *Ξεν. Ανάβ. 2,5,33: οἱ Ἕλληνες...ὅ,τι ἐποίουν ἡμφιγνόουν, πρὶν Νίκαρχος ἦκε *οι Ἕλληνες δεν ἤξεραν τι να κάνουν πριν εμφανιστεῖ ο Νίκαρχος.**
 27. *Θουκ. 1,65: οὐ πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες (Ἀθηναῖοι) ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν (Περικλέα), πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν *και ὅλοι οι Ἀθηναῖοι γενικῶς δεν σταμάτησαν να είναι εξοργισμένοι με τον Περικλή, πριν του επιβάλουν ένα χρηματικό πρόστιμο.**

Β) Ο «πριν» συντάσσεται με Υποτακτική + ‘ἂν’. Αναφέρεται σε πράξη του παρόντος και του μέλλοντος. Η Κ.Π. συνήθως είναι αποφατική.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

28. Πλ. Πολιτ. 487,e: οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις, πρὶν ἂν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν
δεν πρόκειται οι πόλεις να σταματήσουν να έχουν προβλήματα, πριν τυχόν τις εξουσιάσουν οι φιλόσοφοι.
29. Αἰσχύλ. Προμ. 758: νῦν δ οὐδὲν ἐστὶ τέρμα μοι προκείμενον μόχθων, πρὶν ἂν Ζεὺς ἐκπέσῃ τυραν-
νίδος τώρα για μένα δεν υπάρχει τέλος στα βάσανα που περνῶ, πριν τυχόν ο Δίας πέσει από τον θρόνο του.

Γ) Ο «πριν» συντάσσεται και με άναρθρο απαρέμφατο. Σ' αυτήν την περίπτωση λειτουργεί ως αντικατάσταση προηγούμενων μορφών του «Πριν». Συγκεκριμένα αντικαθιστά:

Γ1) την περίπτωση του 'πριν' στην κατηγορία (IV,A), δηλ. αντικαθιστά τον «πριν» όταν λειτουργεί με οριστική παρελθοντικού χρόνου. Στα παραδείγματα 26 & 27 αντί για 'πριν και οριστική' μπορεί να βάλουμε 'πριν & απαρέμφατο', και να γίνουν «πρὶν Νίκارχος ἤκειν» και «πρὶν ζημιῶσαι χρήμασιν». Η μετάφραση όμως παραμένει ίδια.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

30. Ξεν. Κύρ. 1,10,19: πρὶν καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἔφανη πρὶν το στράτευμα
οδηγηθεῖ στο μεσημβρινό του γεύμα, φάνηκε ο βασιλιάς.
31. Πλ. Χαρμ. 153b: ὀλίγον, πρὶν ἡμᾶς ἀπιέναι, μάχη ἐγγέγονει ἐν τῇ Ποτιδαίᾳ λίγη ὥρα πρὶν φύγουμε
εμεῖς, είχε γίνει μία μάχη στην Ποτίδαια.

Γ2) την περίπτωση του 'πριν' στην κατηγορία (IV,B), δηλ. αντικαθιστά τον «πριν + Υποτακτική + 'ἂν'», συνεπώς τα παραδείγματα 28 & 29 μπορεί να γίνουν «πρὶν τοὺς φιλοσόφους ἄρξαι» και «πρὶν Δία ἐκπέσαι τυραννίδος».

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

31. Δημοσθ. 5,15: καί μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεῖς, πρὶν ἀκοῦσαι και κανείς να μη μου κάνει θόρυβο, πριν με ακούσει.
32. Δημοσθ. 3,12: πρὶν δὲ ταῦτα πράξαι, μὴ σκοπεῖτε... και πριν κάνετε αυτά εδώ, μη ξεκινήσετε καμία ἐρευνά.